

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΑΠΑΝΤΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΜΕΩΝΑ ΤΟΝ ΘΕΟΔΟΧΟΝ.

α' χαίρε σφόδρα, θύγατερ Σών· κήρυττε χαράν, θύγατερ Ιερουσαλήμ· χόρευε, λαός πόλεως της του Θεού· σκιρτήσατε, πύλαι και τείχει Σών και πάσα η γη· βοήσατε, τα όρη, και οι βουνοί, μεγάλα σκιρτήσατε· ποταμοί, κροτήσατε χείρας, και όχλοι, Σών περιλάβετε, Θεού παρουσίαν εν αυτή βλέποντες. Συμφωνείω σήμερον τα ουράνια τοις επιγείοις, και ανυμνείω η άνω μετά της κάτω Ιερουσαλήμ, δια Χριστόν τον εν αυτή, ουράνιον και επίγειον. Ουράνιον, νοεραί δυνάμεις περιχορεύσατε· επίγειον, οι επί της γης συν αγγέλοις υμνήσατε.

β' Σήμερον γαρ ώφθη ο Θεός των θεών εν Σών· σήμερον δεδοξασμένα ελαλήθη περί σου, η πόλις του Θεού Ιερουσαλήμ, η πόλις του Βασιλέως του μεγάλου. Άνοιγε τας πύλας τω ανοιξαντι πάσι τας παραδείσου πύλας, και ανοιξαντι των τάφων επί σταυρού τας πύλας, και συντρίψαντι άδου τας απ' άκωνος πύλας, και συκλείσαντι παραδόξως της παρθενίας τας πύλας. Σήμερον ο πάλαι τω Μωσή χρηματίσας επί του όρους Σνά θεοπρεπώς πληροί τον νόμον, υπό νόμον γενόμενος δουλοπρεπώς. Σήμερον ο Θεός από Θαιμάν εν Σών έρχεται Σήμερον ο ουράνιος νυμφίος μετά θεομήτορος παστάδος εν τω ναώ παραγίνεται. Θυγατέρες Ιερουσαλήμ, εξέλθετε εις απάντησιν αυτού· τας λαμπάδας φαιδρώς τω φωτί τω αληθινώ εξάψατε· τους χπώνας των ψυχών τω νυμφίω Χριστώ ευτρεπίσατε.

γ' Μετά της Σών, οι των εθνών λαοί φωτοφορούντες υπαντήσωμεν· εν τω ναώ συν τω ναώ και Θεώ και Χριστώ συνεισέλθωμεν. Μετά αγγέλων τον των αγγέλων ύμνον βοήσωμεν· «Άγιος, άγιος, άγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ο ουρανός και η γη

της δόξης αυτού». Πλήρη τα πέρατα του κόσμου της αγαθότητος αυτού· πλήρης πάσα η κτίσις της ανέσεως αυτού· πλήρης πάσα η ανθρωπότης της συγκαταβάσεως αυτού. Τα ουράνια, τα επίγεια, τα καταχθόνια, πλήρη της ευσπλαχνίας αυτού, πλήρη του ελέους αυτού, πλήρη των οικτιρμών, πλήρη των δωρεών, πλήρη των ευεργεσιών αυτού.

δ' Τοιγαρούν πάντα τα έθνη, κροτήσατε χείρας· πάντα τα πέρατα της γης, δεύτε, και ἴδετε τα έργα του Θεού· «πάσα πνοή ανεσάτω τον Κύριον· πάσα η γη προσκυνησάτω»· πάσα γλώσσα ασάτω· πάσα ψαλλέτω· πάσα δοξολογησάτω παιδίον Θεόν, τεσσαρακονθήμερον και προαιώνιον· παιδίον Θεόν, και Παλαιόν των ημερών· παιδίον θηλάζον, και των αιώνων ποιητήν. Βρέφος βλέπω, και Θεόν μου γνωρίζω· βρέφος θηλάζον, και τον κόσμον διατρέφον· βρέφος κλαυθυρίζον, και κόσμω ζωήν και χαράν χαριζόμενον· βρέφος σπαργανούμενον, και των σπαργάνων με της αμαρτίας λυτρούμενον· βρέφος ένα αγκάλαις μητρός, μετά σαρκός αληθώς, ανελλιπώς, επί γης· τον αυτόν και εν κόλποις του Πατρός, αληθώς και ανελλιπώς εν ουρανοίς.

ε' Βρέφος βλέπω εκ Βηθλεέμ εις Ιερουσαλήμ εισερχόμενον, και της άνω Ιερουσαλήμ ουδαμώς χωριζόμενον. Βρέφος βλέπω νομικώς τω ναώ θυσίαν προσάγον επί γης· άλλ' αυτό τας πάντων ευσεβείς θυσίας δεχόμενον εν ουρανοίς· αυτόν εν αγκάλαις του πρεσβύτου οικονομικώς, και αυτόν εν θρόνοις χερουβικίς θεοπρεπώς· αυτόν προσφερόμενον και αγνιζόμενον, και αυτόν τα πάντα αγνίζοντα και καθαίροντα. Αυτός το δώρον, και αυτός ο ναός ών· αυτός ο αρχιερεύς, και αυτός το θυσιαστήριον· αυτός το ἱλαστήριον. Και αυτός ο προσφέρων, και αυτός ο υπέρ κόσμου θυσία προσφερόμενος, και αυτός τα ξύλα της ζωής και της γνώσεως. Αυτός ο αμνός, και αυτός το πυρ υπάρχων· αυτός η ολοκαύτωσις, και αυτός η μάχαιρα του Πνεύματος· αυτός ο ποιμήν, και αυτός το αρνίον· αυτός ο θύτης, και αυτός ο θυόμενος· αυτός ο αναφερόμενος, και αυτός ο την θυσίαν δεχόμενος· αυτός ο νόμος, και αυτός ο νυν υπό νόμον γινόμενος.

ς' Αλλά γαρ φέρε λοιπόν, τα περί της ημέρας εκ των ιερών Ευαγγελίων ακούσωμεν. Φησί γαρ περί Χριστού ο θαυμάσιος Λουκάς, ότι «Ότε επληρώθησαν αι ημέραι του καθαρισμού αυτών κατά τον νόμον Μωυσέως, ανήγαγον τον Ιησούν εις Ιερουσαλήμ, του παραστήσαι αυτόν τω Κυρίω, καθώς γέγραπται εν τω νόμω Κυρίου· Ότι παν άρσεν διανοίγον μήτραν, άγιον τω Κυρίω κληθήσεται». Σαμουήλ μεν ουν και Ισαάκ, ομού τε και Ιακώβ, Ιωσήφ τε και έτεροι οι εκ στερρώσεως παρ' ελπίδα

τεχθέντες και διανοϊξαντες ακάρπους μήτρας μητέρων, άγιοι τω Κυρίω εκλήθησαν· Χριστός δε ο μόνος εκ μόνης (του μόνου Μονογενής) Παρθένου τεχθείς και μη διανοϊξας πύλας παρθενικάς, ουχ Άγιος τω Κυρίω, άλλ' Άγιος των αγίων, και Κύριος των κυρίων, και Θεός των θεών, και πρωτότοκος των πρωτοτόκων, άρχων τε αρχόντων, και βασιλεύς βασιλευόντων, και κληθήσεται, και πιστευθήσεται, και προσκυνηθήσεται, και νυν εν τω ναώ υπό Συμεών κηρυχθήσεται.

ζ' «Ήν» γαρ, φησίν, «άνθρωπος εν Ιερουσαλήμ, ώ όνομα Συμεών· και ο άνθρωπος ούτος δίκαιος, και Πνεύμα άγιον ήν εν αυτώ. Και ήν αυτώ κεχρηματισμένον υπό του Πνεύματος του αγίου, μη ιδείν θάνατον, πριν ή ιδείν τον Χριστόν Κυρίου. Και ήλθεν εν τω Πνεύματι εις το ιερόν. Και εν τω εισαγαγείν τους γονείς το παιδίον Ιησούν, του ποιήσαι αυτούς κατά το εθισμένον του νόμου περί αυτού, και αυτός ο Συμεών εδέξατο αυτόν εις τας αγκάλας αυτού, και ηυλόγησε τον Θεόν και ειπε· Νυν απολύεις τον δούλόν σου, Δέσποτα, κατά το ρήμά σου, εν ειρήνη, ότι ειδον οι οφθαλμοί μου το σωτήριόν σου, ό ητοιμασας κατά πρόσωπον πάντων των λαών, φως εις αποκάλυψιν εθνών, και δόξαν λαού σου Ισραήλ». «Τίς λαλήσει τας δυναστείας του Κυ-ρίου, ακουστάς ποιήσει πάσας τας ανέσεις αυτού;» Ο κατέχων την γην πάσαν δρακί, αγκάλας πρεσβύτου χωρείται, και βαστάζεται, ο φέρων τα πάντα τω ρήματι της δυνάμεως αυτού.

η' Αγαλλιάσθω ο Αδάμ, δια Συμεών προς Χριστόν λέγων· «Νυν απολύεις τον δούλόν σου, Δέσποτα, κατά το ρήμά σου, εν ειρήνη»· νυν απολύεις με των αιωνίων δεσμών· νυν απολύεις με της φθοράς· νυν απολύεις με του θανάτου· νυν απολύεις με της λύπης, ο εμός Υιός και Θεός. Ον εν τω ναώ Συμεών εναγκαλιζόμενος και το ξένον της οικονομίας μυστήριον πάσι τοις έθνεσι και Ιουδαίαις ευαγγελιζόμενος, σκιρτά και αγαλλιά λαμπρά και διαπρυσιώ φωνή περί αυτού ανακέκραγε, λέγων· Ούτός εστίν ο Ών και προών, και αεί τω Πατρί συμπαρών· ομοούσιος, ομόθρονος, ομόδοξος, ομοδύναμος, ισοδύναμος, παντοδύναμος, άναρχος, άκτιστος, αναλλοίωτος, απερίγραπτος, αόρατος, άρρητος, ακατάληπτος, απηλάφητος, ακατανόητος, ατέκμαρτος.

θ' Ούτός εστί της πατρικής δόξης το απαύγασμα· ούτός εστίν ο χαρακτήρ της πάντων συστάσεως· τούτο το φως των φώτων, εκ πατρικών ανατέλλον των κόλπων· ούτος ο Θεός των θεών, και εκ Θεού Θεός γνωριζόμενος· ούτος η πηγή της ζωής, εκ πηγής, της του Πατρός ζωής, προερχόμενος· ούτος ο ποταμός του Θεού, εξ αβύσσου θείας εκπορευόμενος, άλλ' ου χωριζόμενος· ούτος ο θησαυρός της

αγαθότητος της πατρικής και αεννάου μακαριότητος· τούτο το ύδωρ της ζωής, και το ζωήν τω κόσμω χαριζόμενον· ούτος η ακτίς η άκτιστος, εκ προφώτου ηλίου γεννώμενος, άλλ' ου τεμνόμενος.

ί' Ούτός εστίν, ο εκ μη όντων εις το είναι, Θεός Λόγος λόγω μόνω τα πάντα συστησάμενος· ούτός εστίν ο εωσφόρος, προ εωσφόρου τας ασωμάτους διακοσμήσας δυνάμεις των ουρανίων, ασωμάτων, αοράτων, στρατευμάτων και ταγμάτων· ούτός εστίν ο τανύσας τον ουρανόν μόνος, και περιπατών επί θαλάσσης ως επί εδάφους· ούτός εστίν ο ομίχλη σπαργανώσας την άβυσσον· ούτός εστίν ο στερεώσας την γην επί των υδάτων· ούτός εστίν ο ψάμμω περπεχίσας την θάλασσαν· ούτός εστίν ο διορίσας το φως από του σκότους· ούτός εστίν ο τη κυκλικήν των αστέρων συντάξας διακόσμησιν· ούτός εστίν ο πάντα, τον ορώμενον και νοούμενον, κόσμον εν σοφία συστησάμενος· ούτός εστίν ο χερσίν αχειροπλάστοις εκ πηλού διαπλάσας και μορφώσας τον άνθρωπον· ούτός εστίν ο κατ' εικόνα Θεού δημιουργήσας ημάς, και νυν αυτός κατ' εικόνα την ημετέραν γενόμενος άνθρωπος. Άνθρωπος, αλλά μην και Θεός ο αυτός· άνθρωπος το ορώμενον, όλος ως καγώ αυτός μετά των εμών, ίνα με καθαρίσας σώση· Θεός το νοούμενον, τέλειος εκ τελείου Πατρός την ουσίαν έχων, ος εν μορφή Θεού υπάρχων δεσποτική, νυν την εμήν μορφήν έλαβε την δουλικήν, ου μειώσας της θεότητος το αξίωμα, άλλ' αγιάσας της εμής φύσεως το φύραμα· άνω όλος, και κάτω όλος ο αυτός γνωριζόμενος· άνω γεννηθείς αχρόνως, και κάτω ασπόρως· των άνω ποιητής ως Θεός, και κάτω ποιήμα ως άνθρωπος.

ια' Ακούσατε ταύτα, πάντα τα έθνη· άκουε, Ισραήλ· Κύριος ο Θεός σου, ούτός εστίν ον εγώ ο σος ιερεύς Συμεών εν αγκλάλαις βαστάζων, μεγάλη κηρύττω τη φωνή, τω λαώ εν τω ναώ διαμαρτυρούμενος. Διο «προσέχετε, λαός μου, τον λόγον μου· κλίνετε το ους υμών εις τα ρήματα του στόματός μου». Τούτο το παιδίον, εστί, περι ου Ησαΐας προεκήρυξε λέγων, ότι «Παιδίον εγεννήθη ημίν, υός και εδόθη ημίν· και καλείται το όνομα αυτού μεγάλης βουλής (της του Πατρός) άγγελος θαυμαστός, σύμβουλος, Θεός ισχυρός, εξουσιαστής (ώ Ισραήλ), άρχων ειρήνης, πατήρ του μέλλοντος αιώνος». Ει ουν Θεός ισχυρός τούτο το παιδίον, περι αυτού δηλονότι ειρήκε Δαβίδ· «Οφθήσεται ο Θεός των θεών εν Σιών». Περι τούτου του παιδίου Ιερεμίας βοά, ότι «Ο Θεός επί της γης ώφθη, και τοις ανθρώποις συνανεστράφη».

ιβ' Τούτο το παιδίον εστίν, ο πάλοι των Ισραήλ την θάλασσαν διαρρήξας και τον Φαραώ βυθίσας, και τον νόμον δους τοις Ισραηλίταις, και το μάνν επομβρίσας, και

στύλω πυρός το γένος των Εβραίων οδηγήσας, και πέτραν ρήξας, και βάτον πυροδρόσου φλογός άφλεκτον φυλάξας. Τούτο το παιδίον, τεσσαρακονταετή φρονευτήν Μωσέα του Αιγυπτίου λαού πεποίηκε, και τεσσαράκοντα έτη ποιμένα προβάτων ανέδειξε, και τεσσαράκοντα έτη οδηγόν τω Ισραήλ κατέστησε, και τεσσαράκοντα ημέρας νηστεύσαι ενεδυνάμωσεν, ως και αυτό το παιδίον μετά το βάπτισμα, τεσσαράκοντα ημέρας της εκ νεκρών αναστάσεως εις την άνω Ιερουσαλήμ ανελήλυθε, και μετά τεσσαράκοντα ημέρας της εκ Παρθένου γεννήσεως, νυν εις την επίγειον Ιερουσαλήμ εισελήλυθε.

ιγ' Περί τούτου του παιδίου Αμβακούμ προεκήρυξε, λέγων· «Ο Θεός από Θαιμάν ήξει», τουτέστιν, εκ του νότου· εκ νότου γαρ της Ιερουσαλήμ, εν Βηθλεέμ νυν εκ Σιών εισελήλυθε. Δια τούτο το παιδίον Μωυσής υμίν διεμαρτύρετο, λέγων, ότι «Προφήτην υμίν αναστήσει Κύριος ο Θεός εκ των αδελφών υμών· και πας ο μη ακούων αυτού, εξολοθρευθήσεται η ψυχή αυτού». Περί τούτου του παιδίου ο προφήτης Δαβίδ ήχητο, λέγων· «Ο καθήμενος επί των χερουβίμ, εμφάνηθι· εξέγειρον την δυναστείαν σου, και ελθέ εις το σώσαι ημάς»· και πάλιν· «Ταχύ προκαταλαμβάνέτωσαν ημάς οι οικτιρμοί σου, Κύριε»· και πάλιν· «Κύριε, κλίνον τους ουρανούς σου και κατάβηθι»· και άλλως· «Συ Κύριε, ο Θεός των δυνάμεων, πρόσχες του επισκέψασθαι πάντα τα έθνη». Διο «γνώτε, έθνη, και ηττάσθε».

ιδ' Ίδετε, Ιουδαίοι, και πείσθητε, ότι τούτο το παιδίον υμνούσιν άγγελοι· τούτω προσκυνούσιν αρχάγγελοι· τούτο τρέμουσιν εξουσία· τούτο δοξάζουσι δυνάμεις· τούτω δουλεύουσι τα χερουβίμ· τούτο θεολογεί τα σεραφίμ. Τούτω δουλεύει ο ήλιος· τούτω λειτουργεί σελήνη· τούτω υπακούει τα στοχεία· τούτω υποτάσσονται αι πηγαί. Τούτο το παιδίον ιδούσαι πύλαι άδου συνετριβησαν· πύλαι δε ουράνιοι ανεπετάσθησαν, και άδης ιδών ετρόμαξε. Τούτο το παιδίον θάνατον κατήργησε, τον διάβολον ήσχυνε, την κατάραν έλυσε, την λύπην κατέπαυσε, τον όφιν συνέτριψε, το μεσότοιχον δέκοψε, το πονηρόν χειρόγραφον των αμαρτιών διέρρηξε, την αμαρτιάν επάτησε, την πλάνην κατέλυσε, την κτίσιν ανέστησε. Τούτο το παιδίον τον Αδάμ δέσωσε, την Εύαν ανέπλασε, τα έθνη εκάλεσε, τον κόσμον εφώτισε.

ιε' Διο δεύτε και υμείς, φιλόχριστοι και φιλόθεοι, τη του Κυρίου και Δεσπότου υπαντή φαιδροί πάντες και καθαροί υπαντήσωμεν· μη νομικώς, αλλά πνευματικώς· μη γαστρί τρυφώντες, αλλά πνεύματι σκιρτώντες μη οίνω μεθύοντες, αλλά τω πνεύματι ζέοντες. Ούτω σήμερον φαιδροί φαιδρώς τας λαμπάδας κασμήσωμεν· ούτως, ως υιοί φωτός, τους κηρούς τω φωτί τω αληθινώ Χριστώ προσαγάγωμεν·

διότι «φως εις αποκάλυψιν εθνών» το κόσμω επέφανε. Διο ως εκ φωτός, υπέρ λίθον σάπφειρον αυγασθέντες· υπέρ περιστεράς ασπίλους εις ουρανούς αναπτάντες, ούτως εν νεφέλαις εις Θεού υπάντησιν εξέλθωμεν.

ις Ἄπαντες σήμερον και δια παντός τα της εορτής βοήσωμεν· μετά αγγέλων χορεύσωμεν, μετά ποιμένων καταυγασθώμεν, μετά μάγων προσκυνήσωμεν, μετά της Βηθλεέμ εορτάσωμεν, μετά της Σιών υπαντήσωμεν, μετά του ναού αγιασθώμεν, μετά της Παρθένου μεγαλύνοντες αγαλλιασθώμεν· μετά Ιωσήφ προσενέγκωμεν, ως δύο τρυγόνας, την ψυχήν και το σώμα· μετά Συμεών Χριστόν εναγκαλισώμεθα, και μετά Ἄννης ανθομολογησώμεθα, όπως των ακονίων αγαθών εντός γενώμεθα, χάρπι και οικτιρμοίς και φιλανθρωπία του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού, ώ η δόξα και το κράτος, συν τω Πατρί και τω αγίω Πνεύματι, εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΑΣ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ,

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ,

ΛΟΓΟΣ

ΣΤΗΝ ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΣ

ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΑ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΘΕΟΔΟΧΟ ΣΥΜΕΩΝΑ.¹

1. «Νοώσε μεγάλη χαρά, θυγατέρα Σιών, διαλάλησε τη χαρά σου, θυγατέρα Ιερουσαλήμ».² Χόρευε, λαέ της πόλεως του Θεού. Σκιρτάτε οι πύλες και τα τείχη της Σιών και ολόκληρη η γη. Φωνάξτε σεις τα όρη³ και τα βουνά σκιρτήσατε πολύ.⁴ Τα ποτάμια, χειροκροτείστε⁵ και τα πλήθη περικυκλώστε τη Σιών,⁶ βλέποντας την παρουσία του Θεού μέσα σ' αυτήν. Ας ομονοήσουν σήμερα τα ουράνια με τα επίγεια και ας αναπέμπει ύμνους η άνω μαζί με την κάτω Ιερουσαλήμ, για τον Χριστό που

βρίσκεται σ' αυτήν, τον ουράνιο και τον επίγειο. Γύρω από τον ουράνιο χορέψτε οι νοερές δυνάμεις, και τον επίγειο ανυμνεύστε τον οι άνθρωποι μαζί με τους αγγέλους.

2. Διότι σήμερα εμφανίστηκε ο Θεός των θεών στη Σιών.⁷ Σήμερα ειπώθηκαν λόγια δόξης για σένα, πόλη του Θεού Ιερουσαλήμ,⁸ πόλη του μεγάλου βασιλιά.⁹ Άνοιξε τις πύλες προς τιμήν αυτού που άνοιξε σε όλους τις πύλες του παραδείσου,¹⁰ και επίσης άνοιξε τις πύλες των τάφων πάνω από τον Σταυρό,¹¹ συνέτριψε τις πύλες του άδη που ήταν για αιώνες κλειστές, και έκλεισε κατά τρόπο παράδοξο τις πύλες της παρθενίας.¹² Σήμερα, εκείνος που τα παλιά χρόνια μίλησε με τον Μωυσή πάνω στο όρος Σινά κατά τρόπον θεοπρεπή, εκπληρώνει τον νόμο, υποτασσόμενος στον νόμο σαν δούλος.¹³ Σήμερα έρχεται ο Θεός από την θαιμάν¹⁴ στη Σιών.¹⁵ Σήμερα ο ουράνιος Νυμφίος, μαζί με τη θεομήτορα παστάδα, έρχεται στον ναό. Θυγατέρες της Ιερουσαλήμ, βγειτε προς προϋπάντησή του.¹⁶ Ανάψτε γεμάτες χαρά τις λαμπάδες στο αληθινό φως. Περιποιηθείτε τους χιτώνες των ψυχών σας για χάρη του Νυμφίου Χριστού.

3. Μαζί με τη Σιών και οι λαοί των εθνών, κρατώντας λαμπάδες, ας τον προϋπαντήσουμε. Ας μπούμε στον ναό μαζί με τον ναό και Θεό και Χριστό. Μαζί με τους αγγέλους ας ψάλουμε δυνατά τον ύμνο των αγγέλων, «Άγιος, άγιος, άγιος ο Κύριος Σαβαώθ¹⁸ ο ουρανός και η γη είναι γεμάτα από τη δόξα του».¹⁹ Είναι γεμάτα τα πέρατα του κόσμου από την καλωσύνη του. Είναι γεμάτη όλη η κτίση από τη δοξολογία του. Είναι γεμάτη η ανθρωπότητα από τη συγκατάβασή του. Τα ουράνια, τα επίγεια και τα καταχθόνια είναι γεμάτα από την ευσπλαχνία του, γεμάτα από τα ελέη του, γεμάτα από την ευσπλαχνία του, γεμάτα από τις δωρεές του, γεμάτα από τις ευεργεσίες του.

4. «Όλα λοιπόν τα έθνη χειροκροτείστε»²⁰ όλα τα πέρατα της γης, «ελάτε και δέστε τα έργα του Θεού»²¹ κάθε τι που αναπνέει ας ανέσει τον Κύριο»²² «όλη η γη ας προσκυνήσει»²³ κάθε γλώσσα ας τραγουδήσει· κάθε γλώσσα ας ψάλλει· κάθε γλώσσα ας δοξολογήσει παιδί – Θεόν, σαράντα ημερών και προαιώνιο²⁴ παιδί μικρό και ηλικιωμένο· παιδί που θηλάζει, και δημιουργό των όλων.²⁵ Βλέπω βρέφος, και αναγνωρίζω τον Θεό μου· βρέφος που θηλάζει και διατρέφει τον κόσμο· βρέφος που κλαίει, και χαρίζει στον κόσμο ζωή και χαρά· βρέφος που σπαργανώνεται, και με λυτρώνει από τα σπάργανα της αμαρτίας· βρέφος στην αγκαλιά της μητέρας, με σάρκα πραγματικά ανελλιπώς πάνω στη γη, και ο ίδιος και στους κόλπους του Πατέρα, πραγματικά και συνεχώς στους ουραμούς.

5. Βλέπω βρέφος που από τη Βηθλεέμ μπαίνει στην Ιερουσαλήμ, χωρίς όμως ν' αποχωρίζεται καθόλου από την άνω Ιε-ρουσαλήμ. Βλέπω βρέφος που προσφέρει σύμφωνα με τον νόμο στο ναό θυσία πάνω στη γη, αλλά και το ίδιο να δέχεται τις ευσεβείς θυσίες όλων στους ουραμούς. Τον ίδιο να κρατιέται στις αγκάλες του γέροντα κατ' οικονομίαν, και τον ίδιο να κάθεται σε θρόνους χερουβικούς, όπως ταιριάζει σε Θεό.²⁶ Τον ίδιο να προσ-φέρεται και να εξαγνίζεται, και τον ίδιο να εξαγνίζει και να καθαρίζει τα πάντα. Να είναι ο ίδιος το δώρο, και ο ίδιος ο ναός. Ο ίδιος αρχιερέυς, και ο ίδιος το θυσιαστήριο, ο ίδιος το λαστήριο. Ο ίδιος να είναι αυτός που προσφέρει θυσία, και ο ίδιος να προσφέρεται θυσία υπέρ του κόσμου, και ο ίδιος να προσκομίζει τα ξύλα της ζωής και της γνώσεως.²⁷ Να είναι ο ίδιος το αρνί, και ο ίδιος η φωτιά.²⁸ Ο ίδιος να είναι το ολοκαύτωμα, και ο ίδιος η μάχαιρα του Πνεύματος.²⁹ Ο ίδιος ο ποιμένας, και ο ίδιος το αρνί. Ο ίδιος να είναι ο θύτης, και ο ίδιος το θύμα. Αυτός εκείνος που προσφέρεται, και ο ίδιος εκείνος που δέχεται τη θυσία. Αυτός να είναι ο νόμος και ο ίδιος τώρα να υποτάσσεται στον νόμο.

6. Εμπρός όμως τώρα να ακούσουμε τις σχετικές με την ημέρα διηγήσεις των ιερών Ευαγγελίων. Λέγει λοιπόν για τον Χριστό ο θαυμάσιος Λουκάς, ότι, «Όταν συμπληρώθηκαν οι ημέρες του καθαρισμού τους σύμφωνα με τον Μωσαϊκό νόμο, έφεραν τον Ιησού στην Ιερουσαλήμ, για να τον παρουσιάσουν στον Κύριο, όπως είναι γραμμένο στον νόμο του Κυρίου· ότι κάθε αρσενικό που ανοίγει μήτρα, πρέπει να θεωρείται ως αφιερωμένο στον Κύριο».³⁰ ο Σαμουήλ λοιπόν και ο Ισαάκ και μαζί μ' αυτούς και ο Ιακώβ και ο Ιωσήφ και όλοι όσοι γεννήθηκαν από στείρα μητέρα, χωρίς ελπίδα, και άνοιξαν τις άκαρπες μήτρες των μητέρων τους, ονομάστηκαν άγιοι (αφιερωμένοι) του Κυρίου. Ενώ ο Χριστός, ο μόνος που γεννήθηκε από μοναδική παρθένο (του μόνου Θεού Υιός Μονογενής), και δεν άνοιξε τις παρθενικές πύλες, δεν είναι απλώς άγιος (αφιερωμένος) του Κυρίου, αλλά είναι Άγιος των αγίων, και Κύριος των κυρίων, και Θεός των θεών, και πρωτότοκος των προτοτόκων, και άρχοντας των αρχόντων, και βασιλιάς των βασιλέων,³¹ και ως τέτοιος θα ονομάζεται και θα πιστεύεται και θα προσκυνείται, και τώρα στον ναό θα ανακηρυχθεί από τον Συμεών.

7 «Υπήρχε», λέγει, «ένας άνθρωπος στην Ιερουσαλήμ, που ονομαζόταν Συμεών, και ο άνθρωπος αυτός ήταν δίκαιος και υπήρχε άγιο Πνεύμα επάνω του. Και του είχε αποκαλυφθεί από το άγιο Πνεύμα, ότι δεν θα πεθάνει προτού να δει τον Χριστό του Κυρίου. Πήγε λοιπόν με έμπνευση του Πνεύματος στο ιερό, και καθώς οι γονείς του έφερναν το παιδί Ιησού, για να εκπληρώσουν γι' αυτό τα έθιμα του νόμου, αυτός τότε το δέχθηκε στην αγκαλιά του, ευλόγησε τον Θεό και είπε· Τώρα

απόλυσε, Δέσποτα, τον δούλο σου με ειρήνη, σύμφωνα με τον λόγο σου, διότι είδα με τα μάτια μου τη σωτηρία σου που ετοιμάσες για όλους τους λαούς, ένα φως που θα είναι αποκάλυψη για τους εθνικούς και δόξα για τον λαό σου τον Ισραήλ». ³² «Ποιός θα μπορέσει να εξυμνήσει τα έργα της δύναμης του Κυρίου και να κάνει ακουστούς όλους τους ύμνους σ' αυτόν;». ³³ Αυτός που κρατάει όλη τη γη στη χούφτα του, χωράει στην αγκαλιά του γέροντα, και βαστάζεται, «αυτός που κρατεί τα πάντα με τον παντοδύναμο λόγο του». ³⁴

8. Ας αγάλλεται ο Αδάμ, λέγοντας μέσω του Συμεών στον Χριστό: «Τώρα απόλυσε τον δούλο σου, Δέσποτα, όπως είπες, ειρηνικά». ³⁵ Τώρα απάλλαξέ με από τα αιώνια δεσμά: τώρα γλύτωσέ με από τη φθορά: τώρα λύτρωσέ με από το θάνατο: τώρα απάλλαξέ με από τη λύπη, συ ο Υιός και Θεός μου, τον οποίον στον ναό ο Συμεών αγκαλιάζοντάς τον και κηρύττοντας το μεγάλο μυστήριο της θείας οικονομίας σ' όλους τους εθνικούς και Ιουδαίους, σκιρτά και αγάλλεται και με λαμπρή και διαπεραστική φωνή κραύγαζε γι' αυτόν λέγοντας: Αυτός είναι εκείνος που υπάρχει, και προ-υπήρχε, και είναι διαρκώς παρών στον Πατέρα, ομοούσιος, ομόδοξος, ομοδύναμος, ισοδύναμος, παντοδύναμος, άναρχος, άκτιστος, αναλλοίωτος, απεριγράφτος, άόρατος, ακατανόμαστος, ακατάληπτος, αφηλάφητος, ακατανόητος, άδηλος.

9. Αυτός είναι το απαύγασμα της δόξας του Πατέρα. ³⁶ Αυτός είναι η σφραγίδα της συστάσεως των πάντων. Αυτό είναι το φώς των φώτων, που ανατέλλει από τους κόλπους του Πατέρα. Αυτός είναι ο Θεός των θεών, και Θεός ³⁷ που αναγνωρίζεται από τον Θεό. Αυτός είναι η πηγή της ζωής, ³⁸ που προέρχεται από την πηγή της ζωής του Θεού. Αυτός είναι ο ποταμός του Θεού, που πηγάζει από τη θεία άβυσσο, ³⁹ αλλά δεν αποχωρίζεται απ' αυτήν. Αυτός είναι ο θησαυρός της αγαθότητας του Πατέρα και της αιώνιας μακαριότητας. Αυτό είναι το νερό της ζωής, ⁴⁰ που χαρίζει στον κόσμο ζωή. Αυτός είναι η άκτιστη ακτίνα, που γεννήθηκε από τον ήλιο, που υπήρχε πριν από το φως, αλλά δεν αποκόπτεται από αυτόν.

10. Αυτός είναι ο Θεός Λόγος, ⁴¹ ο οποίος έφερε τα πάντα στην ύπαρξη από την ανυπαρξία μόνο με τον λόγο του. Αυτός είναι ο Εωσφόρος, ⁴² που πριν από τον εωσφόρο οργάνωσε τις δυνάμεις των ουρανίων, ασωμάτων, αοράτων στρατευμάτων και ταγμάτων. Αυτός είναι που μόνος άπλωσε τον ουρανό, και περπατά πάνω στη θάλασσα, σαν να είναι έδαφος. ⁴³ Αυτός είναι που τύλιξε την άβυσσο με ομίχλη. ⁴⁴ Αυτός είναι που στερέωσε τη γη πάνω στα νερά. ⁴⁵ Αυτός είναι εκείνος που

περπείχισε τη θάλασσα με άμμο.⁴⁶ Αυτός είναι εκείνος που διαχώρισε το φως από το σκοτάδι.⁴⁷ Αυτός είναι που καθόρισε την κυκλική διάταξη των άστρων. Αυτός είναι που δημιούργησε με σοφία όλο τον ορατό και νοητό κόσμο. Αυτός είναι που με χέρια αχειροποίητα έπλασε και διαμόρφωσε τον άνθρωπο από πηλό.⁴⁸ Αυτός είναι εκείνος που μας δημιούργησε κατ' εικόνα Θεού, και που τώρα ο ίδιος έγινε άνθρωπος σύμφωνα με τη δική μας εικόνα. Άνθρωπος, αλλά και Θεός ο ίδιος. Είναι άνθρωπος ως προς αυτό που βλέπεται, ολόκληρος όπως και εγώ ο ίδιος μαζί με τους ομοίους μου, για να με καθαρίσει και να με σώσει. Είναι Θεός, με όλη τη σημασία της λέξεως, τέλειος, έχοντας την ουσία του τέλειου Πατέρα. Αυτός, ενώ έχει δεσποτική μορφή την ουσία του τέλειου Πατέρα. Αυτός, ενώ έχει δεσποτική μορφή Θεού, τώρα έλαβε τη δική μου μορφή του δούλου,⁴⁹ χωρίς να μειώσει τη θεϊκή του υπόσταση, αλλά αγιάζοντας την ποιότητα της δικής μου φύσεως. Ευρίσκεται ολόκληρος επάνω, αλλά επίσης ο ίδιος ολόκληρος και κάτω.^{49α} Στον ουρανό γεννήθηκε προαιώνια, και στη γη ασπόρως. Είναι δημιουργός εκείνων που υπάρχουν στον ουρανό ως Θεός, και στη γη κάτω είναι δημιούργημα ως άνθρωπος.

11. «Ακούστε τα αυτά όλα τα έθνη».⁵⁰ Άκουσε, Ισραηλιτικέ λαέ! Αυτός, τον οποίο εγώ ο δικός σου ιερέας Συμεών κρατώ στην αγκαλιά μου, Αυτός διακηρύττω με δυνατή φωνή και ομολογώ στον λαό μέσα στον ναό, είναι ο Κύριος και Θεός σου. «Γί αυτό πρόσεχε, λαέ μου, τα λόγια μου! ανοίξτε τα αυτιά σας στα λόγια που βγαίνουν από το στόμα μου».⁵¹ Αυτό το παιδί είναι εκείνο για το οποίο ο Ησαΐας προφήτεψε λέγοντας: «θα γεννηθεί παιδί για μας και θα μας δοθεί υιός, που θα ονομάζεται αγγελιοφόρος της μεγάλης αποφάσεως (του Πατέρα), θαυμαστός σύμβουλος, Θεός ισχυρός, εξουσιαστής (Ισραηλιτικέ λαέ), αρχηγός της ειρήνης, πατέρας του μέλλοντος αιώνος».⁵² Εφόσον λοιπόν το παιδί αυτό είναι Θεός ισχυρός, τότε γι' αυτόν είπε ο Δαβίδ, «θα φανερωθεί ο Θεός των θεών στη Σιών».⁵³ Για το παιδί αυτό φωνάζει ο Ιερεμίας, ότι «ο Θεός φανερώθηκε στη γη και συναναστράφηκε τους ανθρώπους».⁵⁴

12. Αυτό το παιδί είναι εκείνο που τα παλιά χρόνια και έσκισε τη θάλασσα για χάρη του Ισραηλτικού λαού, και βύθισε τον Φαραώ,⁵⁵ και έδωσε τον νόμο στους Ισραηλίτες,⁵⁶ και έρριξε σαν βροχή το μάννα,⁵⁷ και οδήγησε το εβραϊκό γένος με φωτεινή στήλη,⁵⁸ και έσκισε τον βράχο,⁵⁹ και διαφύλαξε άφλεκτα τη βάτο από τη φλόγα που η φωτιά της ήταν δροσερή.⁶⁰ Αυτό το παιδί τον Μωυσή, όταν ήταν σαράντα ετών, τον έκανε φονιά του αιγυπτιακού λαού,⁶¹ και για σαράντα χρόνια τον έκανε βοσκό προβάτων,⁶² και επί σαράντα έτη τον έκανε οδηγό του Ισραηλτικού

λαού, και τον ενίσχυσε, ώστε να νηστέψει επί σαράντα ημέρες,⁶³ όπως και αυτό το παιδί μετά τη βάπτισή του νήστεψε σαράντα μέρες,⁶⁴ και σαράντα μέρες, μετά την ανάστασή του από τους νεκρούς, αναλήφθηκε στην άνω Ιερουσαλήμ,⁶⁵ και μετά σαράντα μέρες από τη γέννησή του από την Παρθένο, εισήλθε τώρα στην επίγεια Ιερουσαλήμ.

13. Για το παιδί αυτό ο Αββακούμ προφήτεψε λέγοντας: Θα έρθει ο Θεός από τη θαμάν»,⁶⁶ δηλαδή από τον νότο. Διότι από τα νότια της Ιερουσαλήμ, δηλαδή από τη Βηθλεέμ, μπήκε τώρα στην Σιών. Για αυτό το παιδί ο Μωυσής μας διαβεβαίωσε λέγοντας, «ότι ο Κύριος και Θεός θα αναδειξει προς χάριν σας προφήτη από τους αδελφούς σας, και όποιος δεν τον ακούει, θα εξολοθρευτεί η ψυχή του».⁶⁷ Γί αυτό το παιδί και ο προφήτης Δαβίδ προσευχόταν λέγοντας: «Εμφανίσου, συ που κάθεσαι πάνω στα Χερουβίμ. Θέσε σε ενέργεια τη δύναμή σου και έλα να μας σώσεις»⁶⁸ και πάλι: «Κάνε να μας προφθάσουν χωρίς αργοπορία οι οικτιρμοί σου, Κύριε»⁶⁹ και πάλι: «Κύριε, χαμήλωσε τους ουρανούς και κατέβα».⁷⁰ Και αλλιώς: «Συ Κύριε, Θεέ των δυνάμεων, σπείσε να επισκεφθείς όλα τα έθνη».⁷¹ Γί αυτό: «Μάθετέ το αυτό όλα τα έθνη και ταπενωθείτε».⁷²

14. Δέστε λοιπόν, Ιουδαίοι, και πεισθείτε, ότι αυτό το παιδί υμνούν οι άγγελοι: αυτό προσκυνούν οι αρχάγγελοι: αυτό τρέμουν οι εξουσίες: αυτό δοξάζουν οι ουράνιες δυνάμεις: αυτό υπηρετούν τα Χερουβίμ: αυτό θεολογούν τα Σεραφίμ. Αυτό υπηρετεί ο ήλιος: αυτό υπηρετεί λειτουργικά η σελήνη: σ' αυτό υπακούουν τα στοιχεία της φύσεως: σ' αυτό υποτάσσονται οι πηγές. Αυτό το παιδί μόλις το είδαν οι πύλες του άδη συντρίφηκαν, ενώ οι πύλες οι ουράνιες άνοιξαν, και ο άδης βλέποντάς το τρόμαξε.⁷³ Αυτό το παιδί κατάργησε το θάνατο, τον διάβολο τον καταντρόπιασε, την κατάρα την κατάργησε, τη λύπη την έπαυσε, το φίδι το συνέτριψε,⁷⁴ το μεσότοχο το γκρέμισε,⁷⁵ το πονηρό χειρόγραφο των αμαρτιών το έσχισε,⁷⁶ την αμαρτία την πάτησε, την πλάνη την κατάργησε, την κτίση την ανάστησε. Αυτό το παιδί έσωσε τον Αδάμ, ανέπλασε την Εύα, προσκάλεσε τα έθνη, κ φώτισε τον κόσμο.

15. Γί αυτό ελάτε και σεις, φιλόχριστοι και φιλόθεοι, να προϋπαντήσουμε όλοι καθαροί και χαρούμενοι τον ερχομό του Κυρίου και Δεσπότη μας. Να τον προϋπαντήσουμε όχι νομικά, αλλά πνευματικά: όχι νοιώθοντας απόλαυση στην κοιλιά, αλλά σκιρτώντας με το πνεύμα: όχι μεθώντας με κρασί, αλλά όντος θερμοί στο πνεύμα.⁷⁷ Έτσι σήμερα ας στολίσουμε χαρούμενοι με τρόπο λαμπρό τις

λαμπάδες. Έτσι, ως υιοί του φωτός,⁷⁸ ας προσφέρουμε τα κεριά μας στο αληθινό φως, τον Χριστό· διότι φανερώθηκε στον κόσμο «ένα φως, που θα είναι αποκάλυψη για τα έθνη».⁷⁹ Γι' αυτό, ως φώτα εκ φωτός, ας λάμψουμε περισσότερο και από το χιόνι, ας γίνουμε τυρί πιο άσπρο από το γάλα, ας γίνουμε φωτεινοί περισσότερο και από το πολύτιμο λθάρι, το ζαφείρι,⁸⁰ και πετώντας στον ουρανό άσπιλοι περισσότερο και από τα περιστέρια,⁸¹ ας βγούμε σε προϋπάντηση του Θεού στα σύννεφα.

16. Όλοι σήμερα, αλλά και πάντοτε, ας διακηρύξουμε τα γεγονότα της γιορτής. Ας χορέψουμε μαζί με τους αγγέλους,⁸² ας λάμψουν τα πρόσωπά μας μαζί με τους ποιμένες,⁸³ ας προσκυνήσουμε μαζί με τους μάγους,⁸⁴ ας γιορτάσουμε μαζί με τη Βηθλεέμ, ας προϋπαντήσουμε μαζί με την Σκών,⁸⁵ ας αγιασθούμε μαζί με τον ναό, ας γεμίσουμε αγαλλίαση δοξάζοντας μαζί με την Παρθένο,⁸⁶ ας προσφέρουμε μαζί με τον Ιωσήφ, σαν δυο τρυγόνια,⁸⁷ την ψυχή και το σώμα μας· ας αγκαλιάσουμε μαζί με τον Συμεών τον Χριστό,⁸⁸ και μαζί με την Άννα ας τον δοξάζουμε,⁸⁹ για να βρεθούμε μέσα στα αιώνια αγαθά, με τη χάρη και την ευσπλαγχνία και τη φιλανθρωπία του Κυρίου και Θεού και Σωτήρα μας Ιησού Χριστού, στον οποίο ανήκει η δόξα και η δύναμη, μαζί με τον Πατέρα και το άγιο Πνεύμα στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- | | | | |
|----|--|----|-----------------------|
| 1 | Λουκά 2, 22ε | 2 | Ζαχ. 9, 9 |
| 3 | Ησ. 44,23 | 4 | Ψαλμ. 113, 6 |
| 5 | ψαλμ. 97, 8 | 6 | Ψαλμ. 47, 13 |
| 7 | Ψαλμ. 83, 8 | 8 | Ψαλμ. 86, 3 |
| 9 | Ψαλμ. 47, 3 | 10 | Ψαλμ. 23,7 |
| 11 | Ματθ. 27, 52 | 12 | Ψαλμ. 106,16 |
| 13 | Ιώβ 38, 17 | 13 | Εξ. 20,1 ^ε |
| 14 | Χώρα νοτιανατολικά της Εδώμ, που απείχε περί τα 15 μίλια από την Πετραία Αραβία. | | |

- | | | | |
|-----------------|---|----|--------------------|
| 15 | Αββακ. 3,3 | 16 | Άσμα 3, 11 |
| 17 | Ματθ. 25, 6 | | |
| 18 | Σαβαώθ= ουράνιες δυνάμεις. Πρβλ. Ρωμ. 9, 26. Ιακ. 5, 4 Ησ. 1, 9 | | |
| 19 | Ησ. 6, 3 | 20 | Ψαλμ. 46, 2 |
| 21 | Ψαλμ. 65, 5 | 22 | Ψαλμ. 150,6 |
| 23 | Ψαλμ. 65, 4 | 24 | Δαν. 7, 9 |
| 25 | Εβρ. 1, 2 | 26 | Ψαλμ. 79, 2 |
| 27 | Γέν. 2, 9 | 28 | Γεν. 22, 6.7.10.13 |
| 29 | Εφ. 6, 17 | 30 | Λουκά 2, 22-23 |
| 31 | Α΄ Τιμ. 6, 15 | 32 | Λουκά 2, 25-32 |
| 33 | Ψαλμ. 105, 2 | 34 | Εβρ. 1, 3 |
| 35 | Λουκά 2, 30 | 36 | Εβρ. 1, 3 |
| 37 | Ψαλμ. 83, 8 | 38 | Ψαλμ. 35, 10 |
| 39 | Ψαλμ. 45, 5. 44,10 | 40 | Ιω. 4, 14 |
| 41 | Ιω. 1,1 | 42 | Ιώβ 38,7 |
| 43 | Ιώβ 9, 8 | 44 | Ιώβ 38, 9 |
| 45 | Ψαλμ. 135, 6 | 46 | Ιώβ 38, 10.11 |
| 47 | Γέν. 1, 4 | 48 | Γέν. 2, 7 |
| 49 | Φιλ. 2, 6.7 | | |
| 49 ^α | Πρβλ. «Όλος ήν εν τοις κάτω και των άνω ουδόλωσ απήν ο απεριγράπτος Λόγος» (Ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου). | | |
| 50 | Ψαλμ. 48, 2 | 51 | Ψαλμ. 87, 1 |
| 52 | Ησ. 9, 9ε | 53 | Ψαλμ. 83, 8 |
| 54 | Βαρούχ 3, 38 | 55 | Έξοδ. 14,21-29 |

- 56 Ύξοδ. 20, 1ε
- 57 Ύξ. 16, 15
- 58 Ύξοδ. 13, 21-22
- 59 Αριθ. 20, 8
- 60 Ύξ. 3, 2
- 61 Ύξ. 2,11
- 62 Ύξ. 3,1
- 63 Ύξ. 24, 18
- 64 Ματθ. 4, 2
- 65 Πράξ. 1,3ε
- 66 Αββακ. 3, 3
- 67 Δευτ. 18,15.18-19
- 68 Ψαλμ. 79, 2-3
- 69 Ψαλμ. 78,8
- 70 Ψαλμ. 143, 5
- 71 Ψαλμ. 58, 6
- 72 Ησ. 8, 9
- 73 Ιώβ 38, 17
- 74 Γέν. 3, 15
- 75 Εφεσ. 2,14
- 76 Κολ. 2, 14
- 77 Ρωμ. 12,11
- 78 Ιω. 12,36
- 79 Λουκά 2,32
- 80 Θρήνοι 4,7. Πρβλ. και Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 40 Εις το Άγιον Βάπτισμα ` «Υπέρ χιόνα λάμπαντες, υπέρ γάλα τυρωθέντες, υπέρ λίθον σάπφειρον αυγασθέντες» (Παράγρ. 25).
- 81 Ησ. 60,8
- 82 Λουκά 2, 13
- 83 Όπ.π.
- 84 Ματθ. 2,11
- 85 Άσμα Ασμ. 3,11
- 86 Λουκά 1, 46-47
- 87 Λουκά 2, 24
- 88 Όπ. π. 28
- 89 Όπ. π. 38.

Η/Υ επιμέλεια Σοφίας Μερκούρη.